

Vier boeken met cd's over Suriname

door Eric de Brabander

In de Surinaamse popmuziek bestaan veel mengvormen van (traditionele) creoolse of Hindoestaanse muziek met westerse en Caribische invloeden. Zo zijn kaseko en Paramaribop voorbeelden van Surinaams-creoolse popmuziek en is hindipop een Hindoestaanse muziekvorm met westerse en Caribische invloeden. Een aantal Surinaamse artiesten is erin geslaagd internationaal door te breken met meer westerse muziek. Zo vond Denise Jannah haar plek binnen de jazz en Ruth Jacott en Humphrey Campell brachten het onder andere tot het Eurovisiesongfestival. Bovendien zijn veel Surinaamse jongeren tegenwoordig actief in de rhythm and blues en hiphopscene. In Suriname zelf leverde de combinatie met jazz en fusion de zogenaamde Paramaribop op.

In de Nederlandse muziekwereld en ook hier op Curaçao zijn Surinaamse invloeden duidelijk herkenbaar. In Nederland introduceerden mensen van Surinaamse afkomst verschillende vernieuwende stijlen, bijgezet door het veelvuldig gebruik van in Nederland onbekende slaginstrumenten, met als gevolg dat met name de pop en hiphop nieuwe impulsen kregen.

De apinti, om maar één zo'n slaginstrument te noemen (er zijn vele soorten drums en slagborden), is een enkelvellige trommel die door de Surinaamse marrons gebruikt werd om berichten door te seinen naar naburige dorpen of stammen. Afro-Surinamers (marrons en creolen, de eersten bewonen het oerwoud en de laatsten de stad) kennen geen eenduidige benaming voor het begrip muziek. Zij spreken over 'pee (pree)' en 'poku'.

Het begrip 'pee' is veelomvattend en staat voor een publieke manifestatie die voor uiteenlopende gelegenheden wordt gehouden en die meerdere activiteiten omvat. Muziek vormt een belangrijk onderdeel van een pee. Elk type pee kent zijn eigen dans-, drum- en zangstijlen. Hoewel de pee al sinds de 18e eeuw bestaat, is het moeilijk na te gaan welke veranderingen ze hebben ondergaan, aangezien de uitvoeringen niet zijn vastgelegd. Naast constanten, die samenhangen met het historische en religieuze karakter van de

pee en die bijvoorbeeld de esthetische concepties betreffen, zijn er voortdurende veranderingen van vorm. Nieuwe liederen, dansen, taalgebruik, stijlen van zang, dans en drumritmen worden steeds geproduceerd. Marrongemeenschappen in Suriname kennen vooral contextgebonden muziekstijlen. De algemene betekenis van het woord 'poku' is muziek, maar men gebruikt het ook voor bijvoorbeeld drum.

De Hindoestaanse bevolkingsgroep in Suriname heeft ook een groot aantal slaginstrumenten geïntroduceerd, buiten de bekende melodische instrumenten zoals de sitar die ze meenamen uit India. Al deze instrumenten droegen bij aan een eigen, landgebonden geluid.

De Haarlemse uitgever In de Knipscheer die al veertig jaar lang een fonds heeft voor literatuur vanuit de voormalige Nederlandse koloniën gaf dit jaar een viertal boeken uit over Surinaamse muziek en Surinaamse artiesten, al of niet in Nederland werkend en wonend.

'Veertig jaar Surinaamse muziek in Nederland, de muzikale fakkeldragers' is een heruitgave van een boekje met cd dat in 2015 uitkwam in het jaar dat de Republiek Suriname haar 40-jarig bestaan vierde. De journalisten Marcel Weltak en Robin Austen hebben door de jaren heen in de Nederlandse media verslag gedaan van het wel en wee van de Surinaams-Nederlandse muziek en een veertigtal artikelen geschreven voor dit boekje over veertig Surinaams-Nederlandse muzikale fakkeldragers. De voor dit boek uitgekozen musici hebben een diverse etnische achtergrond, die zich ook laat aanhoren in de muziek die op de bijgeleverde cd te beluisteren is. Tijdens het productieproces, zo schrijft eindredacteur Guilly Koster, zijn we tegen zo veel hoogwaardig en waardevol materiaal van Surinaamse musici in Nederland aangelopen, dat we serieus overwogen meer compilatie-cd's te maken. Dus, op zijn Surinaams: Hor' yu blo! Vrij vertaald: maak je borst maar nat!

De Surinaamse trompettist Ado Broodboom werd op 14 november 1922 geboren. Zijn grootvader was nog slaaf geweest in Commetewane. In 1941 studeert hij af aan het Conservatorium van Amsterdam, waar hij klassieke trompetlessen heeft gevolgd bij Marinus Komst. Pas na de bevrijding kan hij echt als jazzmusicus aan de slag. Hij speelt achtereenvolgens bij The Grasshoppers, in het orkest van Piet van Dijk, bij de Amerikaanse drummer Wallace Bishop en met Kid Dynamite. Ook formeert hij onder de naam Ado

Moreno een eigen combo, waarmee hij door Zweden toert. Later speelt Broodboom jarenlang in The Ramblers, Boy's Big Band en het Vara Dansorkest. De lezers van jazzblad *Rhythme* verkozen hem drie keer achter elkaar - in 1958, 1959 en 1960 - tot beste trompettist. Toch zou hij nooit een album onder eigen naam opnemen. Wel was hij een veelgevraagd sessiemuzikant en een geliefd solist, vooral op gestopte trompet. Broodboom maakte platen met onder anderen Herbie Mann, Wessel Ilcken, Ger van Leeuwen, The Ramblers en Boy's Big Band.

Ado Broodboom is de belangrijkste Surinaamse jazzmusicus tot nog toe. Dat is aan mijn recensie-exemplaar van het door In de Knipscheer uitgegeven boek te zien, moeite noch kosten zijn gespaard. 'Ado Broodboom, trompet' is de titel. Een koffietafel-formaat, harde kaft, gebonden, matglanzend papier en prachtig fotowerk. Het boek is een 150 bladzijden dik interview met Broodboom, opgeschreven door Bert Vuijsje die eerder een boek uitbracht over Rita Reys. Zelf zegt Vuijsje erover dat Broodboom ondanks zijn vergevorderde leeftijd een zeer onderhoudende en glasheldere raconteur bleek te zijn, wiens geheugen uitstekend functioneerde. Hij ontmoette Ado Broodboom van 2011 tot vorig jaar 17 keer en kon dankbaar putten uit de acht plakboeken die Ado vanaf 1937 bij had gehouden. De bij het boek behorende cd heeft een totale speelduur van 80 minuten, in totaal 19 nummers die een periode van 60 jaar beslaan. Broodboom voert de luisteraar terug naar de naoorlogse jazzwereld met nummers als 'Kelly Blue', 'Summertime' en 'Out of a dream'. Met de nostalgische verhalen van Broodboom in het boek op je schoot en de meeslepende muziek uit de cd-speler waan je je even terug in de tijd van de krakende buizenradio's, auto's met vleugels en ronkende Frigidaire-koelkasten.

'Mijn God mijn God. Waarom heb ik U verlaten' is de titel van Frank Ong-Aloks boek, een titel die mij direct aansprak. Een zielsverwant of een dwalende? Autobiografische levensfacetten, boek en cd, staat onder de titel, met daaronder een devoot kijkend jongetje dat een heilige hostie aangereikt krijgt. Uiteraard bij dit boek ook een cd met 20 nummers, want ook Frank Ong-Alok is musicus, gitarist wel te verstaan.

Jörgen Raymann schreef het voorwoord. *"4 Uur 's middags, de grietjebie zingt zijn eentonige vrolijke deun. Het is alsof hij wil zeggen: 'kom naar buiten,*

de siësta is voorbij! Ik pak mijn hengel en mijn godo (opengesneden kalebas) met pieren. De middagzon brandt lekker op mijn gezicht. De krobias (vissen) zijn vandaag van mij... Deze spontane herinnering kwam bij mij (Raymann) naar boven toen ik het manuscript van dit boek begon te lezen. De beeldende wijze waarop Frank Ong-Alok vertelt brengt je terug naar het Suriname waarin ik ben opgegroeid. Maar hij neemt je ook mee in de beleving van Surinamers die in de jaren 70 naar Nederland kwamen, en de uitdagingen en rariteiten waar je in die tijd tegenaan liep, vanaf zijn gecompliceerde relatie met de kerk tot de spagaat tussen Suriname en Nederland, zullen voor heel wat Surinaamse Nederlanders herkenbaar zijn. Het geeft jou als buitenstaander ook een mooi inzicht in de Surinaamse en Nederlandse cultuur en hoe die twee onlosmakelijk verbonden zijn. Frank Ong-Alok is een begenadigd verteller en muzikant. En vertellen over zijn muziek kan hij dus als geen ander. De muziek die hij bij dit boek heeft uitgebracht geeft het beeld van een man waar ik trots op kan zijn. Zeker in deze tijd van polarisatie, waarbij onze behoefte aan etikettering alleen maar toeneemt, laat Frank Ong-Alok zien dat hij een echte Nederlander is met een onuitwisbare Surinaamse identiteit.”

Rayman heeft gelijk. De cd van Frank Ong-Alok staat vol met herkenbare Surinaamse muziek uit de voorbijgegangene jaren en is daarmee voor velen melancholisch van aard. Maar niet alleen Surinaams werk. Naast ‘Jerusalem’, een Surinaamse hit uit de jaren 70, schalt de tranentrekker uit Trinidad ‘Only a Fool’ van Mighty Sparrow door de huiskamer. Wie zich dat nummer niet kan herinneren woonde toentertijd achter de rug van God, de man waar Frank Ong-Alok een gespannen verhouding mee heeft.

Ik had vorig jaar het genoegen in Amsterdam een optreden van Robby Harman te mogen meemaken. En nu brengt deze uitzonderlijk getalenteerde en verrassende vocalist, multi-instrumentalist en componist zijn debuut-solo-album uit tezamen met een boek vol adembenemende songteksten en verhalen.

Verrassend, dat is Robby Harman Sordam, met een stem als Al Jarreau. “Maar”, zo zegt Guilly Koster in zijn voorwoord, “ik kan onder ede getuigen dat Robby Harman Sordam deze bijna specifieke sound al produceerde lang voor we ooit hadden gehoord van de fenomenale Amerikaanse jazz- en popzanger.” Aan de cd van Harman werkten onze eigen Izaline Calister, haar broer Roël,

onze bassist Eric Calmes en andere artiesten mee. In het boek wisselen songteksten zich af met interviews, levensbeschouwingen. De cd is niet meer weg te slaan uit mijn autoradio. Elke keer als ik mijn pick-up start tovert Harmans muziek een glimlach op mijn gezicht.

Bron: *Antilliaans Dagblad*, 30 september 2017